

Creșterea Limbii Românești

- fondată în anul 2013, odată cu Legea
ZILEI NAȚIONALE A LIMBII ROMÂNE

MEMORIU al Asociației Național-Culturale a Românilor din regiunea Odesa „BASARABIA”

privind unificarea celor două programe de învățământ existente, pentru instituțiile școlare cu predare în limba română și „moldovenească” din Ucraina, într-o singură programă de învățământ, prin trecerea tuturor acestor instituții școlare la învățământul conform programei pentru instituțiile școlare cu predare în limba română

(TRADUCERE, originalul este redactat în limba ucraineană)

Domnului Președinte al Ucrainei, PETRO POROȘENKO
Domnului Prim-Ministru al Ucrainei, ARSENI IATENIUK
Domnului Ministru al Învățământului și Științei, SERGHII KVIȚ
Domnului GHENNADII DRUZENKO, Împuternicit al Guvernului Ucrainei privind problemele politicii etnonaționale
Domnului Președinte al Administrației Regionale de Stat Odesa, IGOR PALYȚEA
Doamnei Director a Departamentului Învățământ și Știință a Administrației Regionale de Stat Odesa TETIANA LAZAREVA

Stimate Doamnule Președinte!
Doamnelor și Domnilor!

Ne adresăm conducerii statului și patriei noastre cu rugămintea să atrageți atenția asupra situației care s-a creat, de-a lungul anilor de independență a Ucrainei, în ce privește învățământul în limba maternă pentru reprezentanții populației autohtone române și/sau moldovenești din Ucraina, prin separarea procesului de învățământ în cele mai „bune” tradiții ale puterii sovietice-bolșevice.

După cum bine cunoașteți, în urma evenimentelor istorice locurile tradiționale și permanente de trai ale românilor din Ucraina independentă sunt raioanele Teaciv și Rahău din regiunea Transcarpatică, regiunile Cernăuți și Odesa. În aceste trei regiuni de frontieră timp de veacuri întregi locuiesc reprezentanți ai unui singur popor al latinității orientale, care comunică în numeroase graiuri ale aceleiași limbi – limba română.

Cu părere de rău, istoria contemporană, cuprinzând componenta sa indispensabilă – regimul comunist al Uniunii Sovietice din întregul bloc socialist din Europa centrală și de Est, controlat în totalitate de Kremlin, a dat de înțeles întregii omeniri că regimurile totalitare sunt în stare să distrugă nu numai personalitatea și identitatea națională a persoanei umane, dar și identitatea națională a întregilor popoare, cu forța, prin intermediul unei proceduri implementate sistematic obligând popoare mai mici să renunțe la propria limbă, cultură, religie și învățământ în limba maternă în folosul limbii sau a culturii dominante – în cazul nostru comun – în folosul limbii ruse pe cuprinsul tuturor republicilor sovietice. Astfel, etapizat, prin Marea Înfofetare (Golodomor) din prima jumătate a sec. XX și în următorii 40 de ani puterea sovietică din Moscova a extirpat considerabil limba ucraineană din instituțiile de învățământ și de cultură din RSS Ucraineană, popularizând un mit concret privind existența a unui grai ucrainean sau „malorus” („rusa mică”) al limbii ruse. În același mod, după sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, a fost fabricată limba „moldovenească”, și trecută la grafia chirilică, precum și poporul „moldovenesc”, care ar fi diferit în mod consistent de istoria, cultura sau limba celei de-a doua jumătăți a acestuia – românii care locuiesc azi în provincia istorică Moldova din componența României contemporane. După cum observăm – la destrămarea URSS soarta popoarelor din RSS Ucraineană și RSS Moldovenească a fost hotărâtă anume de popoarele noastre, și nicidecum de Moscova, Kremlin, cu atât mai mult Stalin sau fondatorul îmbalzat al colosului sovietic – Lenin.

Prin urmare, în Declarația de Independență a Republicii Moldova din 27 August 1991, în conformitate cu hotărârea Marii Adunări Naționale din Chișinău de la 31.08.1989 limbă de stat a Republicii Moldova este recunoscută limba română, pe baza grafiei latine. Conflictul armat din Transnistria din 1992, dar mai precis – componenta rusească a acestuia și agentura KGB-istă a Uniunii Sovietice – practic au impus politic moldovenesc să adopte Constituția Republicii Moldova din 1994 cu acea componentă notorie, și anume – art. 13, prin care recunoaște drept limbă de stat, în contradicție cu Declarația de Independență (!) – limba moldovenească (însă de asemeni, pe baza grafiei latine). Prin hotărârea Curții Constituționale din 2013, în Republica Moldova este recunoscută denumirea limbii de stat, în conformitate cu Declarația de Independență. Conform p.2 din Hotărârea nr.36 de la 05.12.2013, Curtea Constituțională a Republicii Moldova a hotărât: „În cazul existenței unor divergențe între textul Declarației de Independență și textul Constituției, textul constituțional primar al Declarației de Independență prevalează.”. Cu siguranță, interpretarea juridică a Curții Constituționale a Republicii Moldova are la bază și expresia pur științifică a acestei probleme. Astfel, în anul 2010 Academia de Științe a Republicii Moldova, răspunzând la o interpelare a Uniunii Interregionale “Comunitatea Românească din Ucraina”, a menționat: ”denumirea corectă, științifică a limbii vorbite de românii din Basarabia istorică (inclusiv nordul și sudul acesteia), din regiunea Cernăuți și cea Transcarpatică, este LIMBA ROMÂNĂ, fapt arhicunoscut de lingviștii contemporani și confirmat în cadrul mai multor întruniri științifice, susținut de altfel și de lingviștii ucraineni, fiind suficient să amintim aici numele regretatului profesor Stanislav Semcinschi. Mai mult, savanții Academiei de Științe a Moldovei și-au expus opinia în problema denumirii corecte a limbii române de nenumărate ori. Astfel, în „Răspunsul la solicitarea Parlamentului Republicii Moldova privind istoria și folosirea glotonimului „limbă moldovenească”, adoptat în ședința largită a Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei din 9 septembrie 1994, se subliniază: „Convingerea noastră este aceea că articolul 13 din Constituție trebuie să fie revăzut în conformitate cu adevărul științific, urmând a fi formulat în felul următor: „Limba de stat (oficială) a Republicii Moldova este limba română”. Ulterior, la 28 februarie 1996, Adunarea Generală Anuală a Academiei de Științe a Moldovei a adoptat o declarație prin care a fost confirmată opinia științifică a specialiștilor filologi din republică și de peste hotare, potrivit căreia limba de stat (oficială) a Republicii Moldova este limba română. Din 1996 și până în prezent, opinia savanților de la Academie în problema glotonimului „limbă română” a rămas aceeași, în pofida faptului că unii politicieni au ajuns să declare că sintagma „limbă română” e un termen științific, în timp ce sintagma „limbă moldovenească” ar fi un termen politic, acesta, în realitate, fiind un termen ideologic și geopolitic.” Astfel, în prezent avem două state independente, limbă de stat a cărora este o singură limbă est-romanică – limba română: România și Republica Moldova.

Însă, tot în prezent există un singur stat, care folosește denumirea de limbă „moldovenească”, mai cu seamă în ce privește asigurarea procesului de învățământ a unei părți din populație – reprezentanți ai unei minorități naționale. Aceasta este patria noastră și a Dumneavoastră comună – Ucraina. Desigur, „limba moldovenească, în grafie chirilică” figurează, demonstrativ, încă într-o regiune – formațiune separatistă – republica moldovenească nistreană nerecunoscută – de facto aceasta reprezentând un teritoriu al Republicii Moldova ocupat ilegal. La încheierea celei de-a doua conflagrații mondiale în Sudul Basarabiei se mai preda în limba română în 62 de școli, în localitățile cu populație majoritară românească – orașe și sate. După dispariția Uniunii Sovietice, Ucraina independentă și suverană a moștenit doar 18 din acele școli românești, aflate doar în sate, preponderent în cele trei raioane de la Dunăre – Reni, Ismail și Chilia, dar și în raioanele Sărata, Tatarbunar, Tarutino, Belgorod-

Dnestrovski (Cetatea Albă). În așa mod URSS reușind să extirpe învățământul românesc din toate orașele și majoritatea satelor românești sud-basarabene, rusificând 44 (!!) de școli românești. Astăzi, după 24 de ani de independență a statului ucrainean în raioanele din Sud-Vestul regiunii Odesa mai sunt doar cinci (5!!!) școli naționale în care procesul de învățământ se desfășoară integral în limba română, însă sub denumirea de „moldovenească”, conform ordinului politic de la Kiev. Restul - 13 școli – ori sunt ucrainizate, ori acest proces este în plină desfășurare. Toate acestea în circumstanțele în care se vorbea, în primii ani de independență a statului ucrainean, chiar de o posibilitate de a redeschide clase românești în școlile rusificate de comuniști, atât de democrată și europeană se întrezărea perspectiva!...

Cu tot respectul față de numeroasele realizări ale tânărului, independentului și suveranului stat ucrainean, trebuie să atragem atenția Dumneavoastră asupra faptului că în perioada sovietică acelaș popor - separat de Stalin în români și/sau moldoveni - din RSS Ucraineană dispunea de învățământ într-o singură limbă – „moldovenească” (grafie chirilică), la fel cu școlile din RSS Moldovenească! Cu părere de rău, unica „realizare” a statului ucrainean în acest context este că a mai separat odată acest popor, promovând politica „divide et impera!” în problemele lingvisticii, fapt de care nu s-a încumetat nici măcar puterea sovietică: anume statului ucrainean, prin intermediul nomenclaturii comuniste moștenite, i-a reușit să despartă învățământul în limba română care se dezvoltă în Ucraina anilor 1989-1998, implementând limba „moldovenească” în procesul de învățământ din regiunea Odesa.

Domnule Președinte, Doamnelor și Domnilor,

Într-o viziune pozitivă a acestui subiect, statul ucrainean, ieșind din trecutul sovietic comun împreună cu Republica Moldova, încă de la începutul independenței Ucrainei, prin propriul sistem de învățământ a menținut în regiunile compact populate de populație românofonă – români și/sau moldoveni (regiunile Transcarpatică, Cernăuți și Odesa) – învățământul în limba română în instituțiile de învățământ de treptele I-III. Începând cu anul 1991 Ministerul învățământului din Ucraina aplica o singură programă de învățământ în limba română atât pentru instituțiile de învățământ naționale care activau în localitățile în care populația majoritară o constituie etnicii români, cât și în școlile din localitățile populate de români oficial denumiți în acte încă de puterea sovietică ca având o naționalitate aparte – „moldoveni”.

Întâmplător sau nu (?!), dar imediat după semnarea Tratatului ucraineano-român de bună vecinătate din 1997, pe valorile unui „moldovenism” de sorginte neo-sovietică venit de nicăieri altundeva decât de la Tiraspol (în fond - cauza prezenței denumirii de limbă „moldovenească” din art. 13 al constituției R. Moldova), Ministerul Învățământului și Științei din Ucraina începe, din anul 1998, procesul de învățământ în unitățile de învățământ din regiunea Odesa în limba „moldovenească” de predare, aprobând o programă școlară duplicitară, practic identică (față de programa românească) în această „limbă”; tipărește din contul statului manuale aparent pentru două școli distincte: unele pentru școlile cu predare în limba română, altele – pentru școlile cu predare în „moldovenească”. Drept apogeu al meseriei editoriale apare tiparul la una dintre editurile din orașul Lvov a două manuale identice 100%, separat pentru școli „românești” și „moldovenești”, schimbând pentru aceasta conținutul unei singure pagini!!!

Și iarăși întâmplător sau nu, însă anume în anul 1998, în timp record și vădit cu sprijinul structurilor de stat cu destinație specială se crează Asociația Moldovenilor din Ucraina, iar drept veritabil conducător inamovibil al acesteia este numit nimeni altul decât Anatolii S. Fetescu – soțul Larisei I. Fetescu, aceasta fiind până în prezent (!!!) metodistă/curator asupra școlilor „moldovenești” din regiunea Odesa. În fapt, statul ucrainean a angajat un cuplu, cu un scop concret: pentru a căta oară să despartă - prin intermediul programei de învățământ controlate de familia Fetescu și prin mass-media românofobă tipărită (bilunarul „Luceafărul”) editat de Asociația Moldovenilor din Ucraina, conform practicilor sovietice comuniste și totalitare - nu numai acelaș popor, ci mai ales comoara cea mai de preț a acestuia – limba – în două limbi aparent diferite, „moldovenească” și română, conferind în acest fel statut de limbă graiului moldovenesc al limbii române. Această absurditate este foarte eficientă și în zilele noastre, când absolvenții școlilor „moldovenești” din Sudul Basarabiei, având în diploma de absolvire menționată drept limbă maternă „moldoveneasca” urmează studiile la specializarea „limbă română” la Universitatea Umanistă de Stat din Ismail, iar atunci când se reîntorc în școlile de la baștină Direcția Regională de Învățământ de la Odesa îi obligă pe aceștia din urmă – profesori de limbă română – să predea (într-)o limbă „moldovenească”! ... Pe parcursul anilor de independență a Ucrainei suntem martori la o situație absolut absurdă când, fără să părăsească localitatea, absolvenții aceleiaș școli au trecut drept româna drept limbă maternă în diplomele de studii medii necomplete din 1996, iar în diplomele de studii medii complete din 1998 apare drept limbă maternă „moldoveneasca”. Și toate acestea – la buna dispoziție a funcționarilor din Odesa, sau la ordinul politic de la Kiev. Desigur, conform tradițiilor democratice europene consacrate – nimeni nu a abrogat dreptul la autoidentificare națională, iar în prezent este problema fiecărei persoane cum se identifică – român sau moldovean – în cazul celor 400 de mii de populație românofonă din Ucraina, în cele câteva decenii trecute divizați artificial de regimul comunist în români și moldoveni.

Dar, oare dorește Ucraina de azi să continue „glorioasele” tradiții comuniste-totalitare de asuprire a popoarelor mici, sau - totuși - statul nostru cu adevărat optează pentru valorile democratice? Suntem convingși că în răspunsul Dumneavoastră la această întrebare veți alege ce-a de-a doua teză.

În realitate, din punct de vedere obiectiv, cultural-istoric, științific și nu în ultimul rând – diplomatic - Ucraina modernă și organele puterii de stat de toate nivelele trebuie să recunoască că românii din Ucraina, inclusiv volohii, maramureșenii, bucovinenii, moldovenii și basarabienii sunt reprezentanții unui singur popor, ai aceleiași culturi, și aceștia au aceeași limbă maternă – limba română, care de asemeni se împarte în o sumedenie de graiuri locale – maramureșan, bucovinean, moldovean, basarabean, ardelenesc, oltenesc, muntenesc, ș. a., precum și limba ucraineană se împarte în graiuri precum cel de Slobojanșcina, huțul, transcarpatic, de Polissya, al boicilor, de stepă, al Nistrului Superior, al Niprului Superior, ș.a..

Din motive necunoscute nouă, puterea de stat ucraineană din anii precedenți a făcut tot ce a fost posibil pentru a politiza problema învățământului în limba română din regiunea Odesa. O rezonanță deosebită a avut cazul anului 1999, când doamna Zinaida Pinteac - profesoare eminentă a învățământului public din Ucraina, directoarea a școlii din Frumușica Veche/Staroselie, raionul Sărata – a fost demisă din funcție, pentru obiectivitatea demonstrată și pentru menținerea denumirii științifice a limbii române în școală. Simbolic este acel fapt că anume în același an în orașul Odesa a fost furat bustul lui Mihai Eminescu, clasic al literaturii române... Chiar și în prezent sunt sub evidența specială a organelor puterii regionale și raionale și a Serviciului de Securitate al Ucrainei toate cadrele didactice care mențin legături de specialitate cu alți români – colegi din Cernăuți, Republica Moldova sau România, ori participă la stagii pedagogice în limba română de peste hotarele Ucrainei.

Regretabil este faptul că și în perioada actuală conducerea Departamentului Regional Odesa de Învățământ interzice drastic profesorilor să folosească denumirea „limbă română” în procesul de învățământ, desfășoară separat de regiunile Transcarpatică și Cernăuți cursuri de perfecționare a cadrelor didactice, olimpiade școlare la limba „moldovenească”, ș.a.. Una dintre dovezile recente ale dimensiunii politice a acestei probleme este organizarea de către Ministerul Învățământului și Științei din Ucraina a „Primei olimpiade panucrainene la limba română” în Cernăuți, la finele lunii Martie 2015, cu participarea doar a elevilor din regiunile Transcarpatică și Cernăuți. Desigur, această acțiune de premieră este un mare plus al noilor organe ale executivului ucrainean, dacă nu ar apare o mică/mare întrebare: o olimpiadă la aceeași limbă, dar cu denumirea de „moldovenească” s-a desfășurat și la Odesa, desigur că într-un format mai mic, însă cu siguranță cu finanțare de la stat considerabilă, cu scopul de a mai turmenta odată elevii sud-basarabeni că Eminescu nu este poet clasic al literaturii române, ci numai al celei „moldovenești”, și că limba lor se deosebește prin ceva consistent de limba românilor maramureșeni sau bucovineni...

Având în vedere cele relatate mai sus, care niciîntr-un caz nu sunt noutăți pentru organele puterii de stat din toți anii de independență a Ucrainei,

ținând cont de numeroasele concluzii ale savanților de elită și ale ședințelor Academiiilor de Științe din Ucraina, România și Republica Moldova privind unica denumire a formei literare a limbii române și existența unor speculații pur politice și falsuri pseudoștiințifice în ce privește existența unei limbi „moldovenești” aparte, bazată pe graiul moldovenesc al limbii române,

ținând cont de aspirațiile declarate ale Ucrainei de integrare în Uniunea Europeană, una dintre limbile oficiale ale căreia este limba română – limbă pe care pentru prima dată în toată istoria Ucrainei o posedă Președintele țării noastre Petro Poroșenko, fapt de care este mândră întreaga comunitate românofonă din Ucraina – peste 400.000 de cetățeni, o parte considerabilă (peste 100.000) din care locuiesc tradițional la baștina Președintelui Ucrainei – în Sudul Basarabiei,

având drept fundament denumirea oficială a limbii de stat în cele două state vecine și prietene ale Ucrainei - limba română în România și Republica Moldova,

CEREM:

unificarea celor două programe de învățământ existente, pentru instituțiile școlare cu predare în limba română și „moldovenească” din Ucraina, într-o singură programă de învățământ, prin trecerea tuturor acestor instituții școlare la învățământul conform programei pentru instituțiile școlare cu predare în limba română

Cu respect,

Anatol POPESCU

Președinte al Asociației Național-Culturale a Românilor din regiunea Odesa „BASARABIA”

31 Martie 2015, Ismail

